

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента Белей Світлани Іванівни на дисертаційну роботу Дуди Галини Богданівни «Формування, використання та розвиток трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Сучасному суспільству притаманне використання новітніх досягнень науки і техніки, запровадження інновацій як базису інтенсивного економічного розвитку. У цьому контексті слід зазначити, що джерелом додаткових можливостей та позитивних результатів є саме трудовий потенціал, адже чим вищий рівень розвитку трудового потенціалу суспільства, тим більше можливостей зростання економічної сфери, суспільного добробуту. Ключову роль у формуванні економічної безпеки держави та забезпеченні стійкості, в одночасному створенні передумов для стабільного її розвитку в умовах внутрішніх та зовнішніх загроз відіграє сільське господарство. Темпи розвитку сільської економіки залежать від повноти і ефективності використання трудового потенціалу. Спад народжуваності, збільшення смертності, наростання депопуляційних процесів, зменшення тривалості життя є наслідками кризового стану в економіці країни. Кризові явища в економіці України призвели до зниження ефективності використання наявного трудового потенціалу. Це призводить до звуження природної основи трудового потенціалу, погіршення якісних характеристик, так як на фоні цих подій відбувається відтворення трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Незначні позитивні зрушення в сільському господарстві поки ще не забезпечили належного поліпшення умов життєдіяльності трудового потенціалу, майже не зростають їх реальні доходи. Внаслідок звуження сфери прикладання праці на сільськогосподарських підприємствах скорочується чисельність робочих місць. На сучасному етапі розвитку вітчизняної сільської економіки постають принципово нові вимоги до формування державної соціально-економічної політики, до суспільства та інститутів державної влади, які сприятимуть забезпеченню захисту, реалізації економічних інтересів та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств.

З огляду на це виникає потреба визначення та аналізу тенденцій формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Усе це дає підстави говорити про актуальність обраної дисертанткою теми дослідження. Її актуальність підтверджується також і тим, що проведені Дудою Г.Б. дослідження є

складовою частиною науково-дослідних робіт Подільського державного аграрно-технічного університету, зокрема, кафедри економіки підприємств і соціально-трудових відносин «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0114U007032), в межах якої дисертантом розроблено й апробовано методичку оцінки ефективності використання трудового потенціалу, запропоновано організаційно-економічний механізм управління трудовим потенціалом сільськогосподарських підприємств відповідно до потреб інноваційної економіки. Вище викладене дає підстави констатувати, що тема дисертаційної роботи Дуди Г.Б. актуальна і має науково-теоретичну і практичну цінність.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації.

Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою, авторефератом та опублікованими працями Дуди Г.Б. дає підстави стверджувати про достатній рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота є завершеним, логічно побудованим дослідженням, що структурно включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

Викладені в дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації що стосуються розв'язання проблеми формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки є обґрунтованими та достовірними, оскільки базуються на теоретичних та науково-практичних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних авторів; офіційних даних Державної служби статистики України; законодавчих і нормативно-правових актах України; висновки, зроблені у результаті власних досліджень прямо чи опосередковано сприяють покращенню кількісних та якісних характеристик трудового потенціалу, збалансуванню попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці, соціально-економічній стабілізації сільської економіки, ефективному використанню та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і пропозицій дисертаційної роботи підтверджується глибиною аналізу вітчизняних і зарубіжних джерел інформації відносно розглянутої проблематики (197 найменувань).

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату дозволяє констатувати глибину розроблення автором досліджуваної проблематики, новизну її наукового доробку. Мету дослідження досягнуто, а завдання роботи виконані у повному обсязі. Дисертація має логічну структурну побудову, а її зміст повною мірою розкриває тему наукового дослідження. Мета, завдання, предмет та об'єкт дослідження у дисертаційній роботі сформульовані коректно відповідно до обраної теми. Між розділами та підрозділами роботи

є належний логічний взаємозв'язок. Структура та зміст роботи відповідають постановленим цілям, теоретично, методично і практично взаємообумовлені, демонструють обґрунтовану позицію здобувача щодо формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки. Висновки аргументовані.

У першому розділі дисертаційної роботи «Теоретико-методичні засади формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки» (с. 12-57) створене теоретичне підґрунтя для формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки на основі узагальнення та поглиблення наукових підходів до визначення сутності трудового потенціалу, його складових та взаємопов'язаних з ним економічних категорій. Автором виявлено взаємозв'язок економічних категорій, які характеризують людину в процесі діяльності, зокрема такі як: «робоча сила», «трудові ресурси», «людський капітал», «персонал» (с. 14-16). Систематизація основних наукових підходів до трактування категорії «трудоий потенціал» дала можливість чіткіше розкрити теоретичну сутність трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Поділяємо позицію автора, що категорію «трудоий потенціал» доцільно вивчати комплексно, оскільки трудоий потенціал є багатограним поняттям (с. 20). Дисертантом доведено взаємозв'язок і взаємозалежність між категоріями трудоий потенціал суспільства (країни), регіону, галузі, підприємства, працівника (с. 21-22). Науково обґрунтованими постають теоретичні положення щодо компонентів трудового потенціалу, адже завдяки такому підходу здобувачеві вдається виокремити особливості їх формування й використання в системі інноваційної економіки (с. 30-33). Автором узагальнено методичні підходи до оцінки використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств, що дало змогу сформувати авторську модель оцінки ефективності використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств, яка відрізняється від загальноприйнятих підходів додатковим застосуванням показників вартості трудового потенціалу (с. 50-56).

У другому розділі «Дослідження стану формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств» (с. 60-123) проаналізовано передумови формування та сучасний стан трудового потенціалу, визначено тенденції забезпечення трудовим потенціалом; проведено моніторинг ефективності використання трудового потенціалу; виконано оцінку розвитку трудового потенціалу. Дисертант справедливо зазначає, що важливою передумовою формування трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств виступає соціальна інфраструктура сільських населених пунктів та виявляє ряд проблем, які потребують комплексного вирішення (с.60-63).

Проведена автором діагностика забезпеченості трудовим потенціалом сільськогосподарських підприємств Івано-Франківської області дала можливість виявити загрозу зниження якості трудового потенціалу та ефективності його використання (с. 64-85). Констатуємо глибину та системність проведеного автором комплексного дослідження рівня ефективності використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств (с. 86-102). Заслуговує уваги оцінка розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств (с. 102-123), яка дала можливість виявити, що на сільськогосподарських підприємствах не приділяють цьому питанню належної уваги, як наслідок – достатньо низький його рівень.

У третьому розділі «Стратегія формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки» (с. 125-192) дисертантом запропоновано авторське вирішення проблем формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств, що враховує потенціал та особливості функціонування вітчизняних сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки. Важливим є прогнозування тенденцій формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств, в тому числі молоді, яка виступає джерелом поновлення трудового потенціалу (с. 125-149). Прогнозування здійснено на основі результатів аналізу й обробки тенденцій змін економічних показників, які описують об'єкт дослідження. Автором відзначено, що трудовий потенціал виступає основним стратегічним ресурсом та джерелом зростання доходів сільськогосподарських підприємств; запропоновано пріоритетні напрями інвестування інноваційного розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств (с. 149-166). Особливої уваги заслуговує запропонована автором схема життєвого циклу трудового потенціалу працівника сільськогосподарського підприємства (рис. 3.9, с. 152), що дозволяє обґрунтувати рівень інтенсивності інвестування у розвиток трудового потенціалу на кожній стадії життєвого циклу трудового потенціалу працівника. Слушними є пропозиції дисертанта щодо формування організаційно-економічного механізму управління трудовим потенціалом сільськогосподарських підприємств відповідно до потреб інноваційної економіки з метою забезпечення стійкого розвитку трудового потенціалу (с. 188-192).

Вважаємо, що дисертант належним чином обґрунтовує власне бачення формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки. Пропозиції Дуди Г.Б. мають не тільки вищезазначені наукові здобутки, а й суттєве прикладне значення.

Автором вдало підібрано методи дослідження: порівняльного аналізу – для зіставлення даних звітних та попередніх років та порівняння показників по Україні з

показниками по регіону (у другому та третьому розділах), графічний – для вивчення динаміки економічних показників й структурних змін (у першому, другому та третьому розділах), розрахунково-конструктивний – для прогнозування тенденцій формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств (у третьому розділі), абстрактно-логічний – при обґрунтуванні пропозицій та заходів щодо формування організаційно-економічного механізму управління трудовим потенціалом сільськогосподарського підприємства (у другому та третьому розділах), аналізу - для виявлення внутрішніх тенденцій і можливостей розвитку об'єкта; синтезу – для узагальнення отриманих результатів (перший, другий, третій розділи); соціологічний (анкетування) – для збирання первинної інформації про об'єкт дослідження (у другому розділі).

Інформаційною базою слугували праці вітчизняних та зарубіжних науковців з теми дослідження; законодавчі та нормативні акти, які прямо чи опосередковано регулюють діяльність трудового потенціалу та сільськогосподарських підприємств; статистичні матеріали Державної служби статистики України.

Ознайомлення з дисертаційною роботою Дуди Галини Богданівни дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, що містяться в ній. Вони базуються на принципах системного підходу та аналізу проблем формування і використання трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств, вивченні законодавчих та нормативно-правових актів, а також наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених за темою проведеного дослідження. Запропоновані висновки і рекомендації логічно випливають із положень дисертаційної роботи.

Таким чином, дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічною, цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу, а отримані результати дисертаційної роботи, сформульовані висновки та рекомендації є науково обґрунтованими.

3. Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна і достовірність отриманих результатів полягає в обґрунтуванні, поглибленні теоретичних положень та розробленні рекомендацій щодо формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки:

вперше:

- розроблено організаційно-економічний механізм управління трудовим потенціалом з конкретизацією принципів, методів, інструментів, функцій відповідно до умов та потреб економіки, що базується на знаннях, який, на відміну від існуючих, зорієнтований на зростання інноваційної спрямованості працівників, які дозволять збалансувати економічні

інтереси, підвищити рівень активності та свідомості працівників, що сприятиме стійкому ефективному розвитку сільськогосподарських підприємств (с. 188-192);

удосконалено:

- *понятійно-категоріальний апарат* механізму регулювання трудового потенціалу шляхом авторського визначення поняття «трудоий потенціал сільськогосподарського підприємства в інноваційній економіці» (с. 23);

- *теоретичні підходи до* формування, використання й розвитку трудового потенціалу підприємства на основі узагальнення та з метою уніфікації наукових підходів до трактування компонентної структури трудового потенціалу та доповнення її додатковими компонентами (інвестиційною, інноваційно-знаннєвою) (с. 30-32, рис. 1.4.);

- *методичні підходи до оцінювання* ефективності використання трудового потенціалу на рівні підприємства з виокремленням трьох основних підсистем показників (кількості, якості і вартості) трудового потенціалу для побудови інтегрального показника оцінювання ефективності використання трудового потенціалу (с. 50-57);

набули подальшого розвитку:

- методичні засади визначення потреби у працівниках на сільськогосподарських підприємствах, які на відміну від існуючих враховують систему об'єктивних чинників результативності праці та дозволяють оцінити забезпеченість трудовим потенціалом сільськогосподарських підприємств (с. 101, табл. 2.24);

- дослідження передумов забезпечення відповідності структури підготовки кадрів потребам інноваційної економіки, сучасним вимогам роботодавців, що уможливило реформування системи навчання та підвищення кваліфікації працівників у закладах освіти та на сільськогосподарських підприємствах (с. 117-118, рис. 2.15);

– обґрунтування та систематизація основних вимог та визначальних напрямів оптимізації процесу інвестування інноваційного розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств із метою досягнення ним умов продуктивного та перспективного професійного розвитку (с. 158-160);

– рекомендації щодо опцій і складу компонентів соціальної карти працівника на сільськогосподарському підприємстві та необхідність моніторингу ефективності компенсаційної політики керівництвом підприємства з метою виконання основних функцій (гарантійної, мотиваційної, компенсаторної та соціальної відповідальності) (с. 80-83);

– прийоми розробки прогнозу тенденцій формування, використання і розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств, які дозволяють на основі виявлених трендів визначитися із складовими стратегії управління трудовим потенціалом сільськогосподарських підприємств в інноваційній економіці (с. 125-139).

Достовірність та об'єктивність результатів і пропозицій підтверджується логічною завершеністю виконаної дисертації, апробацією результатів дослідження на науково-практичних конференціях.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Теоретичне значення одержаних результатів роботи полягає у тому, що розроблено теоретико-методичне підґрунтя для формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств, що сприятиме соціально-економічному розвитку території та сільської економіки та створить передумови сприятливої динаміки в системі інноваційного розвитку економіки.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає у тому, що запропоновані теоретико-методичні положення, науково-практичні рекомендації та висновки можуть бути використані для формування і реалізації державної та регіональних програм розвитку сільських територій. Наукові результати, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження пройшли апробацію та прийняті до використання й впровадження: департаментом агропромислового розвитку Івано-Франківської обласної державної адміністрації (довідка № 323/01-14/01 від 24.11.2017 р.), при розробці заходів, спрямованих на виконання Комплексної програми розвитку агропромислового комплексу та розвитку сільських територій Івано-Франківської області у 2016-2020 рр.; управлінням агропромислового розвитку Тлумацької райдержадміністрації (довідка № 175А/03-19 від 13.12.2017 р.), в частині обґрунтування визначальних напрямів оптимізації процесу інвестування інноваційного розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств; ТзОВ «Штерн Агро» Тлумацького району Івано-Франківської області (довідка № 258 від 24.11.2017 р.), в частині запровадження організаційно-економічного механізму управління трудовим потенціалом відповідно до потреб інноваційної економіки; СВК ім. І.Франка Богородчанського району Івано-Франківської області (довідка № 01-37/05 від 22.09.2017 р.), в частині рекомендацій щодо опцій та складу компонентів соціальної карти працівника на сільськогосподарському підприємстві та необхідності моніторингу ефективності компенсаційної політики керівництвом підприємства; в навчальному процесі Подільського державного аграрно-технічного університету (довідка № 75-01-1498 від 29.12.2017 р.).

5. Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих працях.

За результатами дослідження опубліковано 19 наукових публікацій загальним обсягом 6,4 др. арк. (особисто автору належить 5,6 др. арк.), з них у колективній монографії – 1 публікація (0,7 др. арк., з них особисто автору належить 0,5 др. арк.), у наукових фахових

виданнях України та у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних – 6 статей (2,9 др. арк., з них особисто автору належить 2,5 др. арк.), 1 публікація у науковому виданні іншої держави (0,4 др. арк.), 15 тез доповідей на науково-практичних конференціях (1,8 др. арк.) та 1 публікація в іншому виданні (0,6 др. арк., з них особисто автору належить 0,4 др. арк.). Аналіз публікацій дозволяє зробити висновок про повноту викладення й висвітлення матеріалу: опубліковані праці повною мірою відображають основні результати і наукову новизну дослідження.

6. Оцінка змісту та завершеності дисертаційного дослідження.

Дисертація Дуди Г.Б. має важливе теоретичне і практичне значення, за змістом відповідає назві, меті та поставленим завданням. В роботі систематизовано підходи вчених до визначення сутності категорії «трудоий потенціал». Охарактеризовано взаємозв'язок економічних категорій, які характеризують людину в процесі діяльності, зокрема такі як: «робоча сила», «трудоий ресурси», «людський капітал», «персонал». Запропоновано власний підхід до визначення поняття «трудоий потенціал сільськогосподарських підприємств в інноваційній економіці». Висвітлено пропозиції з обґрунтування стратегічних пріоритетів процесу формування, використання та розвитку трудоого потенціалу сільськогосподарських підприємств в умовах інноваційної економіки. Розроблено організаційно-економічний механізм управління трудоим потенціалом сільськогосподарських підприємств відповідно до потреб інноваційної економіки. Удосконалено методикку оцінювання ефективності використання трудоого потенціалу на рівні підприємства. Сформовано рекомендації щодо опцій та складу компонентів соціальної карти працівника. Узагальнено передумови забезпечення відповідності підготовки кадрів потребам інноваційної економіки.

Підсумовуючи вище сказане, можна стверджувати, що тему дисертаційної роботи розкрито в повному обсязі, результати дослідження доведено до рівня їх впровадження. Оформлення роботи відповідає вимогам, що ставляться до написання кандидатських дисертацій економічного профілю.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи дослідження Дуди Галини Богданівни, варто вказати на деякі недоліки і дискусійні положення:

1. В роботі автором в ході пошуку авторського обґрунтування змісту дефініції «трудоий потенціал сільськогосподарських підприємств» у п. 1.1 справедливо вказується на взаємозв'язок соціально-економічних категорій, які характеризують людину в процесі діяльності, зокрема такі як: «робоча сила», «трудоий ресурси», «людський капітал», «персонал» (с. 14-16) та опрацьовуються різні підходи вчених до трактування сутності «трудоого потенціалу сільськогосподарських підприємств» (с. 16-21). Проте відсутня чітка систематизація трудоого

потенціалу за стадіями життєвого циклу, що повторюється і в п. 1.3 — при розробленні методичних підходів до оцінювання розвитку трудового потенціалу. Систематизація методичного інструментарію діагностики розвитку трудового потенціалу значно б підвищили якість викладення матеріалу теоретичної частини дисертаційного дослідження.

2. Автором у дисертаційній роботі виявлено взаємозв'язок і взаємозалежність між категоріями «трудоий потенціал суспільства (країни), регіону, галузі, підприємства, працівника» (рис. 1.2, с. 21). На нашу думку доречно було б доповнити схему категоріями «трудоий потенціал інтеграційного об'єднання» та «трудоий потенціал світу», так як в умовах глобалізації відбувається економічна конвергенція, корелятом якої слугує єднання глобального співтовариства, уніфікація певних правил гри, інформатизація, розширення світової комунікаційної мережі, що безпосередньо впливає на формування, використання та розвиток трудового потенціалу. Це б підсилило науково-методичний рівень даного дослідження.

3. В п. 2.2 та в п.2.3 з метою об'єктивного з'ясування стану трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств, визначення перспектив його формування та розвитку автор доречно вивчає думку працівників сільськогосподарських підприємств за допомогою опитування (самостійно розробленої та представленої анкети в дод. Ж). Варто уточнити, наскільки репрезентативними є висновки за результатами проведеного аналізу, враховуючи незначну кількість експертів (в опитуванні взяло участь 135 осіб).

4. Погоджуючись в цілому з автором роботи щодо необхідності діагностики можливостей розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств Івано-Франківської області (п. 2.3) в контексті інноваційної економіки, вважаємо за доречне посилити аргументацію щодо взаємозв'язку диверсифікації діяльності сільськогосподарських підприємств з удосконаленням процесу розвитку трудового потенціалу в умовах інноваційної економіки.

5. Відзначаючи наукову обґрунтованість, досконалість та повноту матеріалів дослідження у третьому розділі дисертації щодо формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки, вважаємо за доцільне висловити наступну думку. Дана робота значно виграла в плані практичної значущості, якби автор у підрозділі 3.3 «Стратегічні пріоритети управління трудовим потенціалом сільськогосподарських підприємств» обґрунтував додаткові можливості для розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств за рахунок об'єднання та комбінування наявних людських і фінансових ресурсів, що надходять від суспільного та приватного секторів на основі нових форм взаємодії суб'єктів та учасників сільської економіки, що можливі через співпрацю суб'єктів, які займаються господарською

діяльністю в селах, органів місцевої влади та власне ініціатив самих селян, тобто через формування мережі партнерських організацій, зокрема через локальне партнерство.

Насамкінець треба підкреслити, що дисертація не позбавлена редакційних огріхів, не чітко сформульованих думок, описок, повторень тощо.

Проте, підсумовуючи аналіз недоліків і зауважень, необхідно однозначно сказати - вони не носять принципового характеру, а мають дискусійний характер. Вищезазначені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

8. Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.

Автореферат відповідає вимогам нормативних документів МОН України до кандидатських дисертацій (зокрема, п.13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»). Зміст автореферату повною мірою стисло висвітлює основні положення дисертації. Висновки та рекомендації, наведені в дисертації і авторефераті, наукових працях Дуди Г.Б., частково відрізняючись деталізацією викладу, у значеннєвому відношенні ідентичні.

9. Відповідність дисертаційної роботи вимогам МОН України.

Дисертація Дуди Г.Б. є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана автором самостійно, на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою, оформлена відповідно до положень, норм і правил МОН України.

10. Загальний висновок про дисертаційну роботу.

Дисертаційна робота Дуди Галини Богданівни «Формування, використання та розвиток трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств в системі інноваційної економіки», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), є самостійною, завершеною роботою, в якій викладено авторській підхід до пошуку та обґрунтування способів формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств. Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та профілю спеціалізованої вченої ради Д 71.831.02 у Подільському державному аграрно-технічному університеті.

Наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються науковою новизною і практичним значенням. Зміст дисертаційного дослідження повністю розкриває її тему. Завдання конкретизують поставлену мету. Зміст автореферату у стислій формі відображає основні положення дисертаційної роботи.

Основні наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, знайшли практичне впровадження. Дисертантом отримані нові результати, які у своїй сукупності виконують важливе науково-практичне завдання - обґрунтування та удосконалення теоретико-методичних положень, розробки практичних рекомендацій щодо формування, використання та розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств.

За змістом, оформленням, науковою новизною результатів, рівнем їх обґрунтованості й достовірності, теоретичною та практичною цінністю висновків і рекомендацій дисертаційне дослідження відповідає п.п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами і доповненнями затвердженими Постановою КМУ №656 від 19.08.2015 р. та №1159 від 30.12.2015 р.).

Дисертаційна робота, опубліковані праці та автореферат свідчать, що їх автор, Дуда Галина Богданівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
асистент кафедри управління проектами
та безпеки підприємства
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

С.І.Белей

